

DE FAMILIE “VAN MONTMORENCY-NEVELE”

Filips II van Montmorency-Nevele – de graaf van Horn

Filips (II) van Montmorency-Nevele, werd vermoedelijk geboren op het kasteel van Ooidonk in 1524. Als hij zes jaar is verhuist hij met zijn moeder, broer en zusters naar Weert waar hij het overgrote deel van zijn jeugd zal doorbrengen. Hij huwde in 1546, zoals testamentair door zijn stiefvader bepaald, met de calvinistische Walburga van Nieuwenaer (1522 – 1600), gravin van Moers. Dit vormde geen bezwaar voor keizer Karel V die Filips hetzelfde jaar een plaats in zijn gevolg aanbood.

Tot de hofhouding van Keizer Karel behoorden ook de schildknepen Jan en Geeraert Goethals uit Vosselare.

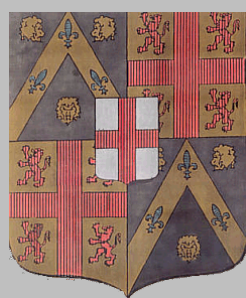
Filips maakte nogal snel carrière in dienst van zijn keizer. Hij werd een van de veertien bevelhebbers in de Nederlanden van een zwaar bewapende ruitersjafdeling. Hij nam deel aan de Schmalkaldische oorlog, waarbij Karel V een alliantie van protestantse Duitse vorsten en steden versloeg in de slag bij Mühlberg (1547).

Op 1 april 1549 wordt te Tervuren een zogeheten 'Blijde intrede' van kroonprins Philips gehouden. Volgens de traditie wordt dan een riddertornooi georganiseerd. Op een schilderij van dit tornooi van Jan Cornelisz Vermeyen staan heel wat edellieden uit de Zuidelijke Nederlanden afgebeeld waaronder de graven van Egmont en Horn.

Samen met zijn moeder ontvangt Filips van Montmorency in 1549 de toenmalige kroonprins Filips van Spanje in Weert die hem vraagt om kapitein te worden van zijn Bourgondische schutters en hem uitnodigt op zijn huwelijk met Marie Tudor van Engeland. In 1555 wordt hij stadhouder van Gelre (Gelderland). In die hoedanigheid was hij aanwezig bij de troonsafstand van Karel V ten voordele van zijn zoon Filips II op 25 oktober 1555 in Brussel.

Horn, Horne, Hoorn of Hoorne?
In de loop van de geschiedenis zijn de diverse namen door elkaar gebruikt. Op het monument van Egmont en Horn op de Kleine Zavel staat Hoorn (in het Nederlands) en Hornes (in het Frans). In Vlaanderen heeft men het meestal over Hoorne. Zo is er in Nevele en in Antwerpen een “Graaf van Hoornstraat”, ook in Ridderkerk in Zuid-Holland bestaat deze straatnaam. Anderzijds is er in Oostkamp, op zo’n 25 km van Nevele een “Graaf van Hoornstraat”. Vermits de plaats in Nederland waarvan Filips van Montmorency de graaf was, Horn heet hebben we dan ook besloten om deze naam verder te gebruiken omdat we menen dat dit gewoon de correcte naam is. Horn was een heerlijkheid in het huidige Belgische- en Nederlandse Limburg. Jacob I van Horn(e) werd rijksgraaf in 1450 en sindsdien mochten hij en zijn nakomelingen zich graaf van Horn(e) noemen zonder dat hun gebied een graafschap was. In Nederland wordt vooral de naam Horne gebruikt

DE FAMILIE “VAN MONTMORENCY-NEVELE”

Filips II van Montmorency-Nevele – de graaf van Horn

In de schaduw van Egmont en Oranje

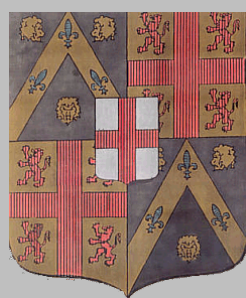
Op 10 augustus 1557 vocht Filips van Montmorency mee in de Slag van St.-Quentin in een ondergeschikte positie aan Egmont, die als de grote held uit de strijd kwam.

De slag bij St.-Quentin was het laatste belangrijke gevecht tijdens het Frans-Habsburgse conflict. Met de Vrede van Cateau-Cambrésis (2 april 1559) kwam een einde van jaren strijd tussen twee katholieke vorsten die nu vooral hun strijd gingen richten op het oprukkende protestantisme in hun gewesten.

Door zijn bemiddeling bij de koning en met de steun van Egmont en Oranje slaagde hij er in om zijn broer Floris en zijn schoonbroer Antoon II van Lalaing op 29 juni 1559 te laten opnemen in de Orde van het Gulden Vlies tijdens een plechtigheid in de Gentse Sint-Baafskerk. De sluwe koning Filips II liet half maart 1564 Granvelle uit Brussel vertrekken naar Bourgondië omdat zijn moeder ziek te bed lag. Oranje, Egmont en Horn namen direct de plaats in waar ze altijd al op aasden als eerste adviseurs van de landvoogdes. Horn speelde hierin eerder een ondergeschikte rol, het was vooral zijn neef Oranje die het voortouw nam.

Standbeeld van Egmont en Horn op de Kleine Zavel te Brussel.

DE FAMILIE “VAN MONTMORENCY-NEVELE”

Filips II van Montmorency-Nevele – de graaf van Horn

In financiële moeilijkheden

Vergeleken met de graaf van Egmont en de prins van Oranje was zijn inkomen eerder bescheiden. De Habsburgse vorsten vertikten het veelal de afgesproken vergoedingen te betalen. De edelen dienden zelf in te staan voor de onkosten die hun erefuncties met zich meebrachten. De uitblijvende betalingen van de soldij aan de Spaanse soldaten leidde regelmatig tot plunderingen zodat langs alle kanten de ontevredenheid groeide.

Wanneer de graaf van Horn op het kasteel van Ooidonk verbleef was er steeds een opvallende stijging van de uitgaven te merken.

De schulden van de graaf liepen in die periode zo hoog op dat de Grote Raad van Mechelen akkoord was met een openbare verkoop van de heerlijkheid Nevele. Zijn moeder en zijn broer konden echter op het laatste nippertje tot een akkoord komen met de schuldeiser.

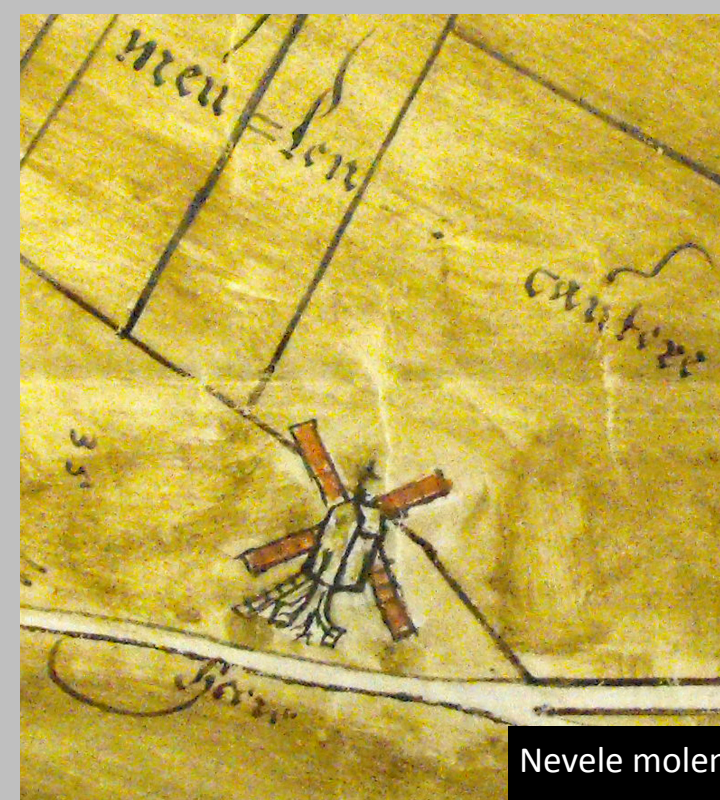
De Oostbroek te Nevele

Hij liet een rente te heffen op gronden waarop nog geen belastingen werden betaald zoals delen van de heide in de Warande in Deurle en Sint-Martens-Latem die hij tot winnend land omvormde. Hij verpachte visrechten en hief tol aan de brug in Vinkt. Om enkele straten en bruggen in Nevele te herstellen voert hij een zeer onpopulaire belasting in op grazende dieren (paarden, koeien en varkens) op de Oostbroek die steeds een gemene weide was geweest.

Landegem molen

Toch bleef de heerlijkheid Nevele in die periode verlieslatend. De grootste inkomsten (zo'n 30 %) waren afkomstig van de windmolens van Sint-Jans-Lerne, Nevele, Landegem en Vinkt en de twee paardenmolens van Nevele en Vinkt. In 1565 kwam hij opnieuw in financiële problemen. Hij moest een grote som geld lenen en gaf hierbij het Land van Nevele als onderpand. Anderzijds wilde hij zijn stand hoog houden en bekostigde hij in 1566 de herstelling van een raam in het kerkkoor van Sint-Jans-Lerne waarop hij de wapens van zichzelf en zijn echtgenote liet aanbrengen. Hij onderhield een levensstijl in de traditie van de Montmorency's m.a.w. grote sier maken zo dicht mogelijk bij de hoogste gezagsdragers. De tering naar de nering zetten was hem niet bekend.

Nevele molen

Restanten van het kasteel van Weert

Heer van Weert

Wanneer Filips van Montmorency zich terugtrok op zijn kasteel in Weert dan was dat meestal uit ontevredenheid. Ofwel weigerde hij dienst aan de koning omdat die hem in zijn politieke eisen niet tegemoet kwam ofwel omdat de koning hem de kosten niet terug betaalde die hij in zijn naam had gedaan.

De graaf was niet echt populair in Weert. Hij en zijn moeder werden als vreemdelingen beschouwd. Volgens de bevolking leefden ze op te grote voet en werd er te veel en te uitbundig gefeest in deze rampzalige tijden.